

Ebeveyn Tutum Ölçeği'nin (ETÖ) 7-11 Yaş Çocuklarının Ebeveynleri için Geçerlik Sınama Çalışması

A Validity Testing Study of Parent Attitude Scale (PAS) for the Parents Who Have Children Between 7 and 11

Telat Gül Şendil¹ , Duygu Akyüz² , Büşra Eylem Aktaş³

¹Prof. Dr., İstanbul Atlas Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Psikoloji Bölümü, İstanbul, Türkiye

²Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü, İstanbul, Türkiye

³Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Medipol Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul, Türkiye

ORCID: T.G.Ş. 0000-0002-7058-1862;
D.A. 0000-0001-7270-5059;
B.E.A. 0000-0002-0125-7903

Sorumlu yazar/Corresponding author:

Duygu Akyüz,
İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Edebiyat
Fakültesi Psikoloji Bölümü, Ünalın Mah.
Ünalın Sok. D-100 Karayolu Yanyol 34700
Üsküdar, İstanbul-Türkiye

E-posta/E-mail:
duygu.akyuz@medeniyet.edu.tr

Başvuru/Submitted: 09.05.2022

Revizyon Talebi/Revision Requested:
03.10.2022

Son Revizyon/Last Revision Received:
08.06.2023

Kabul/Accepted: 29.06.2023

Online Yayın/Published Online: 12.12.2023

Atıf/Citation: Sendil, T. G., Akyüz, D. ve Aktaş, B. E. (2023). Ebeveyn Tutum Ölçeği'nin (ETÖ) 7-11 yaş çocuklarının ebeveynleri için geçerlik sınama çalışması. *Psikoloji Çalışmaları - Studies in Psychology*, 43(3): 467-498.
<https://doi.org/10.26650/SP2022-1114227>

ÖZ

Çocukların sosyalleşme alanları değiştikçe anne babaların sergiledikleri tutumların odaklandığı alanlar da değişmektedir. Orta çocukluk dönemi de çocukların fiziksel, bilişsel ve sosyalleşme alanlarında değişimler yaşadığı özel bir gelişimsel süreçtir. Ancak orta çocukluk döneminde ebeveyn tutumlarının daha nadir çalışıldığı görülmektedir. Alanyazında ebeveyn tutumlarını ölçen çeşitli ölçme araçları bulunmaktadır. Orta çocukluk dönemindeki ebeveyn tutumlarını ölçmek üzere ülkemizde kullanılan ölçekler incelendiğinde bu ölçeklerin genellikle demokratik, otoriter ve izin verici boyutları ölçmeye odaklandıkları; giderek artan sayıda çalışmanın konusu olan aşırı koruyucu tutum boyutunu içermedikleri göze çarpmaktadır. Türkçe alanyazında, aşırı koruyucu tutum boyutunu demokratik, otoriter ve izin verici boyutlarıyla birlikte değerlendiren tek ölçeğin erken çocukluk döneminde ebeveynlerin tutumlarını ölçmek üzere geliştirilen Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) olduğu bilinmektedir. Bu nedenle bu çalışmada, orta çocukluk döneminde çocuğu olan ebeveynlerin tutumlarını ölçmek üzere, ETÖ'nün psikometrik açıdan uygun bir ölçek olup olmadığının değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Araştırmaya toplam 392 kişi (260 anne, 121 baba, 11 cinsiyet belirtmemiş katılımcı) katılmıştır. Doğrulamalı faktör analizi sonucunda demokratik, otoriter, izin verici ve aşırı koruyucu olmak üzere 42 maddeden oluşan dört boyutlu yapı desteklenmiştir. Boyutlar arası korelasyon analizi sonuçları, demokratik-otoriter ve demokratik-izin verici arasında olumsuz yönde, izin verici-otoriter ve izin verici-aşırı koruyucu arasında olumlu yönde anlamlı ilişki olduğunu göstermiş; aşırı koruyucu-demokratik arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Ölçüm değişmezliği analizini sınamak amacıyla yapılan biçimsel, metrik ve ölçek değişmezliği testleri sonuçları, ölçeğin her iki ebeveyne de uygulanabileceğini göstermiştir. Ölçümün güvenilirlik analizleri kapsamında elde edilen Cronbach Alfa iç tutarlık ve test-tekrar test durağanlık katsayıları da güvenilirlik düzeyinin istenir düzeyde olduğunu desteklemiştir. Elde edilen sonuçlar ETÖ'nün 7-11 yaş arası çocuğu olan ebeveynlere uygulanabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğuna dair kanıtlar sunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn tutumları, orta çocukluk, okul çağı çocuğu, ebeveyn tutum ölçeği, ebeveyn-çocuk ilişkileri

ABSTRACT

As children's socialization changes, the areas on which parents' attitudes focus also change. Middle childhood (age 7–11 years) is a special developmental period in which children experience changes in their physical, cognitive, and socialization aspects. However, few studies have investigated parental attitudes toward middle childhood. There are various measurement tools for parental attitudes. In our country, these tools are generally used to measure authoritative, authoritarian, and permissive dimensions, but not the overprotective dimension, which is the subject of an increasing number of studies. In Turkish literature, the only scale used to evaluate the overprotective dimension in addition to the authoritative, authoritarian and permissive dimensions is the Parent Attitude Scale (PAS). In this study, we aimed to evaluate whether PAS is a psychometrically adequate scale to measure the parental attitudes toward middle childhood. A total of 392 participants (260 mothers, 121 fathers, and 11 participants of unspecified gender) were included. Results of the confirmatory factor analysis revealed that a four-dimensional structure consisting of 42 items encompassing the authoritative, authoritarian, permissive, and overprotective dimensions was supported. Meanwhile, the results of the interdimensional correlation analysis showed that authoritative–authoritarian was negatively correlated to authoritative–permissive, while permissive–authoritarian was positively correlated to permissive–overprotective; no significant relationship was found with overprotective–authoritative. The results of the formal, metric, and scale invariance tests showed the applicability of PAS to both parents. Cronbach's Alpha internal consistency coefficients, correlations between dimensions and test–retest results obtained within the scope of the reliability analysis also supported that the reliability level of the scale was at a desirable level. In conclusion, PAS is a valid and reliable scale applicable to parents with children aged 7–11 years.

Keywords: Parental attitudes, middle childhood, school-aged children, parent attitude scale, parent-child relationship

EXTENDED ABSTRACT

Parents adopt different methods to convey their mental schemas and expectations. The diversity in parental attitudes and behaviors concerning a child's socialization has been examined within the framework of the developmental psychology of parenting attitudes. In this context, researchers have explored parental attitudes in various dimensions, investigating the links between these dimensions and the social outcomes throughout the development of the child. Several studies on parental attitudes have shown that different dimensions of parental attitudes affect the social-emotional, cognitive, moral, and personality development of children in different age groups (Baumrind, 1966; Maccoby & Martin, 1983; Pinquart & Fischer, 2022; Sahithya et al., 2019; Vasquez et al., 2016). Given the wide range of attitudes and behaviors when raising a child, as reflected in the behavior of children, examining different parental attitudes by considering developmental changes has become a substantial topic in the field of social and developmental psychology. Thus, different measurement tools have been developed to explore the relationships between parental attitudes and socialization outcomes of children from different perspectives. In Turkey, these scales address the parents of children in different developmental periods. However, to the best of our knowledge, no Turkish scale addressing the parental attitudes toward 7–11-year-old children has covered all authoritative, authoritarian, permissive, and overprotective parental attitudes. The Parent Attitude Scale (PAS) is a valid and reliable measure developed by Karabulut-Demir and Şendil (2008) that addresses the four distinct parental attitudes (authoritative, authoritarian, permissive, and overprotective) toward

children aged 2–6 years. PAS is used to examine the suitability of the scale for parents with children 7–11 years of age, which is the period that has been less covered in Turkish scales on parental attitude. Studies evaluating parental attitudes toward middle childhood often focus on democratic, authoritarian, and permissive parenting styles; toward during adolescence or early childhood, overprotective parenting is more commonly studied (Sümer et al., 2010). However, this age period also signifies a time when the importance of overprotectiveness in parental attitudes might increase, given the new experiences in the social life of children. In Turkey, tools used to measure democratic, authoritarian, permissive, and overprotective parenting attitudes toward middle childhood are few. Addressing this gap would be valuable for studies aiming to longitudinally examine the four different parenting attitudes. First, since previous parental attitude scales covering that age period do not assess overprotective parental attitudes on school-age children, an adaptation of the PAS for 7–11 years of age, allows comparison of the impacts of four distinct parenting attitudes on social developmental outcomes. Second, using PAS, parental attitudes toward children aged 2–11 years can be measured by a single, homogenous measurement that address the same parenting dimensions. PAS may assist future studies aiming to see the differential impacts of parenting longitudinally beginning from early childhood to the end of late childhood.

Methods

A total of 392 participants (260 mothers, 121 fathers, and 11 participants unspecified gender) with children aged 7–11 years volunteered to this study. Demographic information included age, gender, education levels, and occupations of both mothers and fathers and the age and gender of their children (see Table 1). PAS is a 5-point Likert-type scale with 46 items. Cronbach's alpha values of sub-dimensions for authoritative, authoritarian, permissive, and overprotective parenting were .83, .76, .74, and .75, respectively.

First, the participants answered online questionnaires by Qualtrics. The estimated time to fill out the forms was 10 minutes. Next, the participants were contacted 2 weeks later via e-mail for test–retest analysis.

The data were analyzed using SPSS 26.0 and Jamovi (2019) program and the R supplemental package by Rosseel et al. (2018). Outliers ($N = 40$) were removed from the data set ($N = 392$) according to Mahalanobis distance criteria. Analyses were carried out by assigning mean values to missing cases. Jamovi (2019) program and the R supplementary package by Rosseel et al. (2018) were used to test the compatibility of the model with the data with confirmatory factor analysis (CFA).

Results

Since the results of the CFA indicated that the model did not fit well, items 13, 45, 24, and 30 with a factor load of $<.30$ were first removed from the scale (Büyüköztürk, 2010; Thurston, 1938) and in the final form, the scale consisted of 42 items. After making the suggested modifications (Jöreskog & Sörbom, 1993), the chi-square model fit value and degrees of freedom were 1333 and 800, respectively ($p < .001$, $\chi^2/df = 1.997$). RMSEA, SRMR, CFI, and TLI values were .0412, .0627, .88, and .871, respectively (Table 2). The model of the four-factor structure in its final form and the contents of the scale items are given in Table 3. Accordingly, the first factor (authoritative) consists of 16 items, the second factor (authoritarian) consists of 10 items, the third factor (overprotective) consists of nine items, and the fourth factor (permissive) consists of seven items.

Within the scope of construct validity, the correlation of the dimensions with each other was tested; a moderately negative and significant relationship between authoritative and authoritarian; a low-degree negative and significant relationship between authoritative and permissive; a low-degree positive and significant relationship between authoritarian and permissive direction; and a low-degree positive and significant relationship between the permissive and overprotective. There was no significant relationship between the overprotective and authoritative (Table 4). Then, to understand whether the interpretation of the scale items by the parents were equivalent, measurement invariance was tested based on CFA (Table 5). The application of the PAS 7–11 scale to mothers and fathers may not pose a problem in terms of measurement invariance. The Cronbach Alpha reliability coefficient of the scale was found at an adequate level for each subscale (Büyüköztürk, 2010; Table 4). Finally, as a result of the t-test analysis performed to determine whether the scores of the participants from the dimensions differ according to the gender of the parents, there was a significant difference only in the permissive attitude dimension ($t(379) = -2.74$, $p < .01$).

Discussion

In this study, PAS for parents of children aged 7–11 years had an adequate construct and internal validity. The variance rate per the four-factor structure and the ratios of variance per each sub-dimension (except the permissive parenting) were higher than the ratios obtained in the original scale. CFA results confirmed the 42-item and four-factor structure of the scale after the application of suggested modifications. PAS for parents of children aged 7–11 years was a valid and reliable measurement tool, which in turn would contribute to the relevant literature.

The significance of this study is underscored by the limited research available on parental

attitudes during middle childhood (Sümer et al., 2010). An important aspect of this study, therefore, is its approach to assess the attitudes of both mothers and fathers; among the 392 participants, 121 were fathers. The analysis of measurement invariance conducted as part of the validity assessments confirmed that the scale was applicable to both mothers and fathers. This versatility is expected to provide a broader understanding of parental attitudes in future research. Additionally, the reduction of scale items from 46 to 42 enhances the scale's ease of use. However, the present study had a limitation, in which the correlations between other scales examining parental attitudes to establish its construct validity were not evaluated.

Between parents, fathers were more permissive than mothers. The difference in attitude between mothers and fathers suggests that mothers might take a more active and guiding role in parenting compared to fathers. A previous study in Turkey found that adolescents most frequently perceived their fathers' attitudes as permissive (Subaşı & Özçelik, 2019). Further research is necessary to understand the underlying reasons for these disparities in parental attitudes.

In conclusion, this study explored four distinct dimensions of parental attitudes toward children from early childhood to adolescence and utilizes the widely accepted PAS. Since the present study does not directly aim to investigate the differences between mothers and fathers, these findings should be considered in future research. Our findings may significantly benefit future research aiming to investigate the connections between parental attitudes and related variables.

Çocukluk dönemi, doğuştan getirilen yatkınlıkların, psikolojik ve sosyal süreçlerin ortaya çıkışıyla birlikte çevresel faktörlerle en fazla şekillenen gelişim dönemidir (Smetana ve ark., 2015). Dolayısıyla bir çocuğun dünyaya gelmesiyle birlikte kimliğinin oluşmasında ve geleceğe hazırlanmasında çevresiyle olan etkileşim büyük önem taşımaktadır. Bu etkileşim aracılığıyla içinde bulunulan kültürün özellikleri çocuğa aktarılır. Sosyalleşme olarak nitelendirilen bu süreçte her ne kadar genetik, okul, akran ilişkileri ve medya gibi faktörlerin etkisi olsa da ailenin sosyalleşme üzerindeki etkisinin ön planda olduğu söylenebilir (Kağıtçıbaşı, 2012; Maccoby, 1984, 2002). Bu etki ailenin, çocuğun ayrı bir birey olmasına katkı yapan kültürel değerleri, becerileri, güdülerini, ilgileri ve davranışları edindiği en temel çevre olmasından kaynaklanır. Ebeveynler de zihinlerindeki şemalar ve beklentiler doğrultusunda çocuklarına tüm bu unsurları aktarmak adına farklı yollar benimser (Maccoby, 1984).

Ebeveynlerin çocuğun sosyalleşmesi konusunda sergilediği tutum ve davranış çeşitliliği ebeveyn tutumlarının gelişim psikolojisi çerçevesinde incelenmesini sağlamıştır. Bu bağlamda tutumlar, araştırmacılar tarafından farklı boyutlar çerçevesinde ele alınmış ve bu boyutların çocuk gelişimi üzerindeki etkileri araştırılmıştır (Holden, 1997). Nitekim ebeveyn tutumlarıyla ilgili yapılan pek çok araştırma, farklı ebeveyn tutum boyutlarının farklı yaş grubundaki çocukların sosyal-duygusal, bilişsel, ahlak ve kişilik gelişimi üzerinde etkilerinin olduğunu göstermiştir (Baumrind, 1966; Maccoby ve Martin, 1983; Pinquart ve Fischer, 2022; Sahithya ve ark., 2019; Vasquez ve ark., 2016). Genellikle, Türkçe psikoloji alanyazını da dâhil olmak üzere anne babalığın etkilerini ele alan incelemelerde erken çocukluk ve ergenlik dönemine yoğunlaşıldığı, orta çocukluk döneminin ise daha az ele alındığı bilinmektedir (Mah ve Ford-Jones, 2012). Oysa 7-11 yaş arası dönem, çocukların birincil bağlanma figürü olarak anne babalarını görmeye devam ettikleri fakat sosyalleşme alanlarında özerkliğin arttığı ve akran etkileşiminin daha fazla önem kazandığı özel bir süreç karşılık gelmektedir (Lieberman ve ark., 1999; Sümer ve Şendağ, 2009). Çocuklar bu dönemde okula başlamakta, yeni arkadaşlar edinmekte ve dolayısıyla yeni bir sosyal alana uyum içinde girmeyi öğrenmektedirler. Çocukların akranlarıyla etkileşiminin artması ve dolayısıyla anne babayla etkileşim alanlarından uzaklaşmaya başlamaları (Kerns ve ark., 2005), anne ve babalarıyla yeni bir iletişim sürecini beraberinde getirmektedir. Bu nedenle bu dönemde ebeveyn tutumlarının önceki ve sonraki yaş dönemleriyle birlikte değerlendirilmesi ve olası farkların kıyaslanması önemli değişimleri gözleyebilmek için kıymetlidir. Bu doğrultu-

da 7-11 yaş dönemi için ebeveyn tutumlarının farklı boyutlarını bir arada ölçen bir ölçeğin alan yazına anlamlı katkı sunması beklenmektedir.

Orta çocukluk dönemi ebeveyn tutumları özelinde değerlendirildiğinde ise bu konuda yapılan çalışmaların sıklıkla demokratik, otoriter ve izin verici tutumlara odaklandığı, aşırı koruyucu ebeveynliğin ergenlik döneminde veya erken çocukluk döneminde daha sık çalışıldığı görülmektedir (Bkz. Sümer ve ark., 2010). Oysa bu dönem çocuğun yaşantısındaki yeni süreçlerle beraber ebeveyn tutumlarında aşırı koruyuculuğun öneminin artabileceği bir döneme de işaret etmektedir. Dolayısıyla orta çocukluk dönemi için Türkçe alanyazında demokratik, otoriter, izin verici ve aşırı koruyucu ebeveyn tutumlarını ölçmek üzere kullanılan aracın bulunmaması alanyazındaki bir eksiklik olarak değerlendirilebilir. Ayrıca bu eksikliğin giderilmesi, dört farklı ebeveyn tutumunu boylamsal olarak incelemeyi amaçlayan çalışmalar için de kullanışlı olacaktır. Bu amaçla bu araştırmada Karabulut-Demir ve Şendil (2008) tarafından daha öncesinde geliştirilmiş olan ve 2-6 yaş arasında çocuğu olan ebeveynlerin tutumlarını bahsi geçen dört boyutu kapsayacak şekilde ölçen Ebeveyn Tutum Ölçeği'nin (ETÖ), 7-11 yaş arasında çocuğu olan ebeveynlerin tutumlarını ölçmek için psikometrik açıdan geçerli bir ölçüm aracı olup olmadığının sınanması hedeflenmiştir.

Ebeveyn Tutumları

Ebeveynleri inceleme yollarından biri olan özellik yaklaşımına göre ebeveynlerin çocuklarına yönelik tekrarlayan davranışlarındaki temel nitelik, o ebeveynin benimsediği tutuma işaret eder (Holden ve Miller, 1999). Bu kapsamda Baumrind'in (1966; 1971) öne sürdüğü ve ebeveyn kontrolü, olgunluk beklentisi, ebeveyn-çocuk iletişimde açıklık ve bakım/destek boyutları çerçevesinde oluşturulan üçlü sınıflama özellik yaklaşımı konusundaki çalışmaların önde gelenlerinden biridir. Baumrind (1966), okul öncesi çocuklarla yaptığı ve çocuk yetiştirme uygulamaları konusunda yol gösterici olan çalışması sonucunda ebeveyn kontrolünü demokratik, otoriter ve izin verici tutum olmak üzere üç farklı ebeveyn tutumu şeklinde sınıflamıştır. Buna göre demokratik ebeveyn tutumuna sahip ebeveynler çocuklarıyla fikir alışverişinde bulunan, ebeveyn kontrolünün yanı sıra çocuğun özerkliğine önem veren ve onu ayrı bir birey olarak gören ebeveynlerdir. Otoriter tutuma sahip ebeveynler çocuğun her türlü davranışı üzerinde kontrol sahibi olmak ister. Bu ebeveyn tutumunda, çocuğun uyması gereken kurallara vardır, bu kurallara sorgusuz uyması beklenir ve çocuk bu kurallara uymadığı takdirde cezalandırılır. Çocuğun özerkliği gözetilmez ve çocukla fikir alışverişinde bulunulmaz. İzin verici tu-

tuma sahip ebeveynler ise çocuğun isteklerini kabul eden, onlara sorumluluk vermeyen ve çocuğun davranışları üzerinde kontrol sergilemeyen ebeveynlerdir (Baumrind, 1966). Ebeveyn tutumlarını ele alan bu üçlü sınıflamanın ardından Maccoby ve Martin (1983), ebeveyn tutumlarının kabul/ilgi ve denetim/kontrol olmak üzere iki boyut şeklinde ele alınabileceğini öne sürerek bu iki boyutun yüksek ve düşük oluşuna bağlı olarak dördümlü bir sınıflandırma önermiştir. Buna göre kabul/ilgi ve denetim/kontrol boyutunun yüksek olması demokratik tutumla, kabul/ilgi boyutunun yüksek denetim/kontrol boyutunun düşük olması izin verici-hoşgörölü tutumla, kabul/ilgi boyutunun düşük denetim/kontrol boyutunun yüksek olması otoriter tutumla, her iki boyutun düşük olması ise izin verici-ihmkâr tutumla ilişkilendirilmiştir. Baumrind'den farklı olarak iki boyutta ele alınan izin verici tutumun izin verici-hoşgörölü boyutuna göre bu tutuma sahip ebeveynler, çocuklarına karşı duyarlı ve ilgisi yüksek olup onların dürtüsellğine ve saldırgan davranışlarına izin veren, çocuğun kendi davranışlarını düzenlemesi konusunda oldukça toleranslı olan, kural koymaya ve talepkârlığa başvurmeyen ebeveynlerdir (Maccoby ve Martin, 1983). İzin verici tutumun izin verici-ihmkâr boyutuna sahip ebeveynler ise duyarlılık ve talepkârlık bakımından düşük, çocukla kurulan ilişkiyi temel ihtiyaçlarını karşılama düzeyinde tutan, ebeveynlik işlevselliği oldukça yetersiz ve ihmale varan bir tutum sergileyen ebeveynlerdir (Maccoby ve Martin, 1983).

Alanyazında inceleme konusu olan ebeveyn tutumlarından bir diğeri ise aşırı koruyucu ebeveyn tutumudur. Levy'nin (1943) annelerle yürüttüğü çalışmalardan elde ettiği sonuçlardan hareketle öne sürdüğü aşırı koruyucu tutuma sahip ebeveynler, çocuklarına aşırı bağlı ve sürekli onların yanında olan, onlara bebekmiş gibi davranan ve sosyal açıdan olgunlaşmasını, bağımsız davranışını engelleyen bir tutum içindedir. Ek olarak çocuğunun karşılaşacağı problemlere karşı tetikte olup onun yerine problemi çözen, onun duygu durumu konusunda hassas olan, kaygılandığında ya da kötü hissettiğinde onu rahatlatıp sakinleştiren, yemek yapma, çamaşırlarını yıkama-ütüleme, maddi kaynak ya da araç temini gibi somut yardımlarda bulunan ve çocuğun tek başına bir şeyler yapmasına fırsat vermeyen (örn., Sorunlarla yüzleşme, problem çözme, sorumluluk alma) ebeveyn özellikleri de aşırı koruyucu ebeveyn tutumunu temsil eden özellikler arasında gösterilmektedir (Segrin ve ark., 2012).

Alanyazında Ebeveyn Tutumlarına İlişkin Yapılan Araştırmalar

Ebeveyn tutumları ve çocuk çıktılarına yansımaları alanyazında uzun yıllardır daha önce belirtildiği gibi çeşitli boyutlarla ele alınarak incelenmekte ve kapsamlı bir şekilde

araştırılmaktadır (Kuppens ve Ceulemans, 2019). Yakın zamanda yapılan bir meta analiz çalışması (Sahithya ve ark., 2019), ebeveyn tutumları ile çocuklardaki davranış problemleri arasındaki ilişkinin farklı yaş gruplarında ele alındığı araştırmaları incelemiştir. Buna göre okul öncesi dönemde annenin izin verici ve babanın otoriter tutumu çocuklardaki dışa yönelim problemlerini yordarken, annenin otoriter tutumunun çocuklardaki içe ve dışa yönelim problemlerini yordadığı; tutarsız ebeveynliğin davranış problemleri ile ilişkili olduğu; demokratik tutumun ise problem davranış için düşük düzeyde yordayıcı bir nitelik taşıdığı bildirilmiştir. Okul çağı döneminde düşük düzeydeki ebeveyn sıcaklığı karışık olma davranışını yordarken, ebeveynin duygusal uzaklığının depresif belirtilerle, katı disiplinin davranış problemleriyle, demokratik tutumun yüksek düzeydeki öz benlikle, reddedici ve kontrolcü tutumun kaygı ve depresyonla, otoriter tutumun ise siber zorbalık riskiyle ilişkili olduğu belirtilmiştir. Ergenlik döneminde ise demokratik tutumun başarma stratejileri, iyi oluş hali, akademik başarı ve düşük düzeydeki uyum problemleriyle; otoriter tutumun depresif belirtiler, kaygı, madde kullanımı ve suç davranışlarıyla; ihmalkâr tutumun intihar davranış riski, içe yönelim problemleri ve suç davranışlarıyla; izin verici tutumun saldırgan davranışla; aşırı koruyucu tutumun, ebeveyn reddinin ve soğuk ebeveynliğin ise kaygıyla ilişkili olduğu ifade edilmiştir. Bu araştırmanın sonuçlarına ek olarak, destekleyici ebeveynliğin empati becerisi ve güvenlik hissi üzerinde olumlu etki yaparken düşmanca ebeveynliğin olumsuz etki yaptığı belirtilmiştir (Li ve ark., 2023). Demokratik tutumun yeni durumlara uyum sağlama davranışları üzerinde olumlu etki yaparken (Sabat ve ark., 2021), otoriter tutumun korkunun gelişimi bakımından risk oluşturduğunu (Ahmad, 2021) bildiren araştırma sonuçları da bulunmaktadır. Aşırı koruyucu tutumun ise yemek yeme baskısıyla (van der Horst ve Sleddens, 2017), düzensiz beslenmeyle (Hampshire ve ark., 2022), dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu ve buna bağlı kaygıyla (Faleschini ve ark., 2020; Meyer ve ark., 2022), uyumsuzluk ve hayal kırıklığıyla (van Petegem ve ark., 2020) ilişkili olduğu bulunmuştur.

Ülkemizde ebeveyn tutumlarıyla ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında da benzer sonuçlar görülmektedir. Yapılan bir meta analiz çalışması kapsamında demokratik tutumun çocuklardaki problem çözme becerileri, kimlik, psikolojik uyum, saldırganlık, öğrenilmiş çaresizlik, benlik saygısı, kişilik özellikleri ve kendini gerçekleştirme üzerinde büyük oranda olumlu etki yaparken, otoriter ve aşırı koruyucu tutumun olumsuz etki yaptığı belirtilmiştir (Sümer ve ark., 2010). Yine yakın dönem araştırmalarda otoriter

tutumun duyuşal işleme (Sevgili, 2021), empati becerisi (Taner-Derman ve ark., 2020), okula uyum becerisi (Özen-Altınkaynak ve Akman, 2019) ile olumsuz yönde, fiziksel ve psikolojik saldırganlıkla olumlu yönde ilişkili olduğu bulunmuştur (İkiz ve Öztürk-Samur, 2016). Demokratik tutumun benlik algısı (Şenol ve Karaca, 2020), empati becerisi (Taner-Derman ve ark., 2020), okula uyum becerisi (Özen-Altınkaynak ve Akman, 2019), sosyal beceriler (Kol, 2016), eylemin sonunu tahmin etme becerisi (Begde ve Özyürek, 2016), sosyal-duygusal uyum (Demir ve ark., 2017) ve öz-düzenleme (Uykan ve Akkaynak, 2019) ile olumlu yönde, saldırganlık ile olumsuz yönde ilişkili olduğu belirtilmiştir (Doğan, 2020; Yıldızbaş ve Şahin-Sak, 2020). İzin verici tutumun fiziksel saldırganlık (İkiz ve Öztürk-Samur, 2016) ve okula uyum becerisi (Özen-Altınkaynak ve Akman, 2019) ile olumlu yönde bir ilişkisi olduğu görülürken, aşırı koruyucu tutum ile çocukların benlik algısı (Şenol ve Karaca, 2020), okula uyum becerisi (Özen-Altınkaynak ve Akman, 2019), bir problem hakkında soru sorma becerisi (Begde ve Özyürek, 2016) ve sosyal beceriler (Kol, 2016) arasında olumsuz yönde bir ilişki olduğu ifade edilmiştir (Begde ve Özyürek, 2016). Algılanan ebeveyn tutumlarıyla ilgili araştırmalarda ise çocukların ebeveynlerinden algıladıkları kabul/ilgi ile saldırganlık düzeyleri, denetim/kontrol ve psikolojik özerklik boyutları arasında olumsuz bir ilişki olduğu bildirilmiştir (Avcı ve Sak, 2018). Her iki ebeveynini aşırı koruyucu ve reddedici algılayan çocuklarda atılganlık düzeyinin azaldığı, okul tükenmişliğinin arttığı; sıcak ve demokratik algılayan çocuklarda ise atılganlık düzeyi artarken tükenmişlik düzeyinin azaldığı saptanmıştır (Erdoğan ve Uçukoğlu, 2011; Gündüz ve Özyürek, 2018). Meta analiz çalışması dışında kalan araştırmalar okul öncesi çocuklara yöneliktir. Meta analiz çalışması kapsamında ele alınan araştırmaların ise büyük oranda ergenlere ve üniversite öğrencilerine odaklandıkları, orta çocukluk dönemindeki çocuklara odaklanan çalışmaların ise daha az sayıda olduğu belirtilmiştir (Sümer ve ark., 2010).

Yukarıda sıralanan araştırmalara ek olarak, önceki araştırmalarda demokratik ebeveynliğin çocukların öz-düzenleme becerilerini, olumlu sosyal davranışlarını, akademik öz yeterlik ve sempati seviyelerini arttırdığı bulunurken (Carlo ve ark., 2018; Grusec ve Sherman, 2011), otoriter ve izin verici ebeveynliğin çocukluk döneminde olumsuz çıktı-lara yol açabileceği gösterilmiştir. İzin verici ebeveyn tutumları, çocukların dürtü kontrollerinin düşük olmasıyla, kaygı düzeyinin yüksek olmasıyla ve akademik açıdan düşük performansla ilişkilidir (Pinquart, 2016; Timpano ve ark., 2015; Yılmaz, 1999). Otoriter ebeveynlik ise çocuklukta agresif davranışın daha yüksek, olumlu sosyal davran-

nış ve akademik performansın daha düşük olmasıyla bağlantılı bulunmuştur (Azimi ve ark., 2012; Pinguart, 2016; Wong ve ark., 2021). Bunun yanı sıra, her iki ebeveyni yüksek düzeyde aşırı koruyucu olan çocukların problem çözme becerilerinde düşüklük, kaygılı olma halinde ve saldırganlık seviyelerinde yükseklik ve mesleki karar almada zorluklar gözlenmektedir (Arı ve Şahin-Seçer, 2003; Eldeleklioğlu, 2007; Kesici, 2007; van Petegem ve ark., 2020). Benzer şekilde çeşitli çalışmalarda da demokratik ebeveynliğin olumlu sosyal çıktılarla, izin verici, otoriter ve aşırı koruyucu ebeveynliğin ise olumsuz çıktılarla ilişkili olduğu gösterilmiştir (Örn., Sümer ve ark., 2010). Ancak, özel olarak ülkemizdeki ebeveyn tutumları çalışmaları ele alındığında, orta çocukluk dönemini kapsayan, 7-11 yaş arasında çocuğu olan ebeveynlerin tutumlarının incelendiği araştırmaların daha nadir olduğu göze çarpmaktadır (örn., Sümer ve ark., 2010). Bu da ilgili alan yazın için önemli bir eksiklik olarak değerlendirilebilir.

Ebeveyn Tutumlarını Ölçmek Amacıyla Yürütülen Ölçek Geliştirme ve Uyarlama Çalışmaları

Ebeveyn tutumları ile çocuk çıktıları arasındaki ilişkilerin farklı açılardan ele alınarak incelenmesi, konuyla ilgili ölçme araçlarının çeşitliliğini arttırmış ve farklı yaş grubunda çocuğu olan ebeveynlere uygulanan tutum ölçeklerinin yanı sıra çocuğa uygulanan ve ebeveyn tutum algısını ölçen ölçekler geliştirilmiştir. Bu doğrultuda ülkemizde ebeveyn tutumlarıyla ilgili geliştirilen ve uyarlanan ölçeklere bakıldığında da farklı yaşlardaki çocuklara ve ebeveynlere uygulanan çeşitli ölçekler olduğu görülmektedir. Çocuktan veri alınan ölçekler arasında Kuzgun'un (1972) geliştirdiği okul çağı çocuklarına ve ergenlere uygulanan Ana-Baba Tutum Envanteri bulunmaktadır (akt., Kuzgun ve Eldeleklioğlu, 1999). Ayrıca Okman'ın (1979) ortaokul üçüncü sınıf öğrencilerine uygulanan Algılanan Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği (akt., Öner, 2008), Bilal'in (1984) lise-üniversite öğrencilerine uygulanan Ana-Baba Tutum Ölçeği (akt., Öner, 2008), Polat'ın (1986) ortaokul öğrencilerine uygulanan Ana-Baba Tutum Ölçeği (akt. Öner, 2008), Aile Tutum Envanteri (Torun, 1989), üniversite öğrencilerinin algıladığı ebeveyn tutumlarının değerlendirildiği Çocuk Yetiştirme Stilleri Ölçeği (Sümer ve Güngör, 1999) örnek verilebilir. Ek olarak Lamborn ve arkadaşları (1991) tarafından geliştirilip Yılmaz (2000) tarafından Türkçe'ye uyarlama çalışması yapılan ve farklı yaş grubundaki çocuklara-gençlere uygulanan Anne-Baba Tutum Ölçeği de bulunmaktadır.

Ebeveynnden veri alınan ölçekler arasında ise Uluğtekin'in (1976) Ana-Baba Davranış Ölçeği (akt., Öner, 2008), Schaefer ve Bell (1958) tarafından geliştirilip LeCompte

ve arkadaşları (1978) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği-PARI, okul öncesi çocukların ebeveynlerine uygulanan Ebeveyn Tutum Ölçeği (Karabulut-Demir ve Şendil, 2008), Robinson ve arkadaşları (2001) tarafından geliştirilen, Önder ve Gülay (2009) ile Kapçı ve Erdinç-Demirci (2009) tarafından Türkçe'ye uyarlanan ve 3-13 yaş arasında çocuğu olan ebeveynlere uygulanan Ebeveynlik Stilleri ve Boyutları Ölçeği bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, Paterson ve Sanson (1999) tarafından geliştirilen ve Yağmurlu ve Sanson (2009) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Çocuk Yetiştirme Anketi, 3-6 yaş arasında çocuğu olan ebeveynlere uygulanan Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (Kılınç ve Aral, 2016), okul öncesi ve ortaokul dönemindeki çocukların ebeveynlerine uygulanan Anne-Baba Tutum Ölçeği (Özyürek, 2017a; 2017b; 2018), 4-13 yaş arasında çocuğu olan ebeveynlere uygulanan Hetherington ve Clingempeel (1992) tarafından geliştirilip Aytaç ve arkadaşları (2018) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği, Frick tarafından geliştirilip Çekiç ve arkadaşları (2018) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeği ve 4-12 yaş arasında çocuğu olan ebeveynlere uygulanan Anne-Baba Tutum Ölçekleri (Gülay-Ogelman ve Özyürek, 2021) yer almaktadır.

Yukarıda sıralanan ölçekler incelendiğinde, Uluğtekin'in (1976) bulgularına göre 7-11 yaş arasında çocuğu olan ebeveynlerin tutumlarını belirlemeyi amaçlayan ölçeklerde red-kabul ve serbestlik tanıma-kısıtlama boyutları ortaya çıkmaktadır (akt., Öner, 2008). Diğer ölçeklerdeki boyutlar arasında aşırı annelik, demokratik tutum ve eşitlik tanıma, ev kadınlığı rolünü reddetme, geçimsizlik ve sıkı disiplin (LeCompte ve ark., 1978); demokratik/otoriter, çocuklarla özdeşleşme, uyma davranışı, sosyal hareketlilik (Torun, 1989); demokratik, otoriter ve izin verici (Kapçı ve Erdinç-Demirci, 2009; Önder ve Gülay, 2009); demokratik, baskıcı-otoriter ve aşırı hoşgörülü (Özyürek, 2017b) ile istendik ve istenmeyen çocuk yetiştirme tutumları (Gülay-Ogelman ve Özyürek, 2021) boyutlarının olduğu görülmektedir. Fakat bu yaş grubunda demokratik, otoriter, izin verici ve aşırı koruyucu ebeveyn tutumu boyutlarını bir arada ölçen bir ölçeğe rastlanmamıştır. Ülkemizde ebeveyn tutumlarıyla ilgili yapılan araştırmalarda okul çağı çocuğu olarak da nitelendirilen 7-11 yaş arasındaki çocuklar üzerinde aile ortamının etkilerinin gözleneceği çalışmaların görece azlığı da dikkate alındığında bu yaş grubu için kullanılacak bir ölçeğin ihtiyacı daha belirgin olmaktadır (Sümer ve ark., 2010).

Buradan hareketle, bu araştırmada Karabulut-Demir ve Şendil (2008) tarafından geliştirilen ve 2-6 yaş arasında çocuğu olan ebeveynlerin tutumlarını ölçen ETÖ'nün 7-11

yaş arasında çocuğu olan ebeveynler için psikometrik özelliklerinin sınanması amaçlanmıştır. ETÖ'nün psikometrik özelliklerinin 2-6 yaş arasında çocuğu olan ebeveynler için demokratik, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici olmak üzere dört boyuttan oluştuğu görülmektedir. Buna göre, demokratik boyut, çocuğunun bireyselleşmesi için onu destekleyen, onu ayrı bir birey olarak gören, sevgi ve yakınlık davranışlarının yanı sıra kontrol davranışları da sergileyen ebeveynlere yönelik maddeleri içermektedir. Otoriter boyut, çocuğa sevgi ve yakınlık gösterilmeyen ancak kontrol boyutunun yüksek olduğu, çocuğun ebeveyn tarafından belirlenen kurallara uymakla yükümlü olduğu, uymadığı takdirde ceza ile sonuçlanan, çocuğun fikirlerinin ve bireyselliğinin kabul görmediği ebeveyn tutumuna ilişkin maddeleri içermektedir. İzin verici boyut, çocuğuna büyük oranda özgürlük tanıyan, sevgi ve yakınlığın yüksek olduğu ancak kontrolün olmadığı ebeveynlere yönelik maddeleri içermektedir. Aşırı koruyucu boyut ise çocuğa sorumluluk vermeyen, kontrol düzeyi oldukça yüksek olan, çocuğun tek başına bir şeyleri başaramayacağı düşüncesine bağlı olarak davranışlarına müdahale eden ebeveynlere yönelik maddeleri içermektedir.

Ölçekte bir boyuttan alınan yüksek puan, ilgili boyutun özelliklerini yansıttığı anlamına gelmektedir. Yapı geçerliği kapsamında ölçeğin boyutları arasındaki ilişkiler incelendiğinde demokratik ile otoriter tutum boyutu, otoriter ile izin verici ve aşırı koruyucu tutum boyutu ve izin verici ile aşırı koruyucu tutum boyutu arasında olumlu ilişki bulunmuştur. Ölçek boyutları ile yapı olarak benzer özelliklere sahip olan Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği boyutları arasındaki ilişkiler incelendiğinde ise aşırı annelik-aşırı koruyuculuk, demokratik-demokratik, disiplin-aşırı koruyucu ve otoriter tutum boyutları arasında olumlu, demokratik-otoriter tutum boyutları arasında ise olumsuz ilişki bulunmuştur. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlık katsayılarının da sırasıyla .83, .76, .74 ve .75 olduğu bildirilmiştir.

ETÖ güncel çalışmalarda ebeveynliğin farklı boyutlarını ele almak için kullanılmaya devam eden elverişli bir ölçektir. Örneğin, Gölcük ve Berument (2021) ETÖ kullanarak gerçekleştirdikleri çalışmada otoriter ebeveyn tutumunun çocuğun tepkiselliğiyle olumlu yönde, algısal hassasiyetiyle ise olumsuz yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte sosyo-ekonomik düzeyle otoriter ebeveynliğin olumsuz yönde ilişki gösterdiği görülmüştür. Başka bir güncel çalışmada ETÖ ile ölçüm alınarak annelerin baskıcı tutumlarının sosyal tüketim alışkanlıkları için olumsuz bir etkisi olduğu bildirilmiştir (Ayдын ve Ayhan, 2021). Sağlam ve Ünal (2019), ETÖ ile gerçekleştirilen bir başka

araştırmada, çok çocuklu ailelerde otoriter tutumların arttığını, tek çocuklu ailelerde ise demokratik ebeveyn tutumunun daha fazla olduğunu ve babanın eğitim seviyesindeki artışla beraber otoriter tutumun azalıp olumlu ebeveynlik davranışlarının arttığını rapor etmektedir. Aküzüm ve arkadaşları (2022) ise okul öncesi dönemde ebeveyn tutumlarının çocukların oyun bağımlılıklarıyla ilişkisini incelemiş ve demokratik ebeveyn tutumunun çocukların oyun bağımlılığıyla olumsuz yönde ilişkili olduğunu göstermiştir. Başka bir araştırmada ise Akaroğlu (2022), otoriter ebeveynliğin çocuğun dijital oyun bağımlılığıyla olumlu yönde ilişkili olduğunu bulmuştur. Benzer konuda yapılan bir diğer araştırma aşırı koruyucu ebeveynliğin çocukların COVID-19 dönemindeki ekrana bakma süresiyle olumsuz yönde ilişkili olduğunu göstermiştir (Yıldız ve Yalçın, 2023). Bir bütün olarak değerlendirildiğinde, ETÖ erken çocukluk döneminde sıkça kullanılan bir ölçektir. Buradan hareketle bu çalışmalar, ETÖ'nün 7-11 yaş grubu için psikometrik özelliklerinin uygunluğunun test edilmesinin, ileride farklı yaş grupları için de bu formun kullanılmasına önayak olacağına işaret etmektedir.

Yöntem

Katılımcılar

Araştırmanın katılımcılarını, yaşları 7-11 arasında çocuğu olan anneler ve babalar oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında toplamda 432 ebeveyne ulaşılmış ancak 40 kişinin verilerinin aykırı veri olduğu tespit edildiği için bu veriler analizlere dâhil edilmemiştir.¹ Dolayısıyla araştırmanın katılımcılarını, Qualtrics ile ulaşılan 7-11 yaş arasında çocuğu olan toplam 392 ebeveyn oluşturmuştur. Cinsiyet belirtmeyen 11 katılımcı dışında katılımcıların 260'ı anneden, 121'i babadan oluşmaktadır. Ölçeği dolduran ebeveynlerden diğer ebeveynin demografik bilgileri de istenerek çocuğun hem anne hem de babasının demografik özelliklerine dair bilgi edinilmiştir. Annelerin %32.7'sinin yaşı 35-39, %32.3'ünün yaşı 40-45 arasındayken, babaların %36.4'ünün yaşı 35-39, %39.7'sinin yaşı 40-45 arasındadır. Dolayısıyla ebeveynlerin yaş aralığının en sık 35-45 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Tablo 1'de sunulan bilgiler ebeveynlerin demografik bilgilerini içermektedir.

1 Analizlere başlamadan önce tek değişkenli aykırı veri analizleri tespit edilmemiş, yalnızca çok değişkenli aykırı veri analizi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 1*Anne Babanın Yaş, Öğrenim Durumu ve Meslek Bilgilerine Göre Dağılımları*

		Anne		Baba	
		N	%	N	%
Yaş	25 yaş ve altı	1	0.3	1	0.3
	26-29 yaş	8	2	0	0
	30-34 yaş	90	23	42	10.7
	35-39 yaş	138	35.2	116	29.6
	40-45 yaş	116	29.6	156	39.8
	46 yaş ve üstü	38	9.7	77	19.6
	Toplam	391	99.7	392	100
Öğrenim Durumu	İlkokul mezunu	53	13.5	19	4.8
	Ortaokul mezunu	38	9.7	20	5.1
	Lise mezunu	103	26.3	97	24.7
	Üniversite mezunu	204	47.9	247	64.5
	Toplam	388	99	383	97.5
Meslek	Çalışmıyor	164	41.8	13	3.3
	İşçi	36	9.2	103	26.3
	Memur	65	16.6	90	23
	Emekli	15	3.8	41	10.5
	Serbest Meslek	62	15.8	71	18.1
	Diğer	45	11.5	64	16.3
	Toplam	387	98.7	382	97.4

Veri Toplama Araçları***Demografik Bilgi Formu***

Form, araştırmacılar tarafından ebeveynlerin bazı demografik bilgilerini elde etmek amacıyla hazırlanmıştır. Ebeveynlere uygulanan bu form, ebeveynlerin yaş, cinsiyet, eğitim, meslek ve çocuğun yaş ve cinsiyet gibi bilgilerini içeren; üçü açık uçlu ve beşi çoktan seçmeli olmak üzere toplam sekiz sorudan oluşmaktadır.

Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ)

Ölçek, 2-6 yaş arasında çocuğu olan ebeveynlerin ebeveyn tutumlarını belirlemek amacıyla Karabulut-Demir ve Şendil (2008) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 5'li likert olup (1= Hiçbir zaman böyle değildir, 2= Nadiren böyledir, 3= Bazen böyledir, 4= Çoğu zaman böyledir, 5= Her zaman böyledir) toplam 46 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte demokratik (17 madde), otoriter (11 madde), izin verici (9 madde) ve aşırı koruyucu (9 madde) ebeveyn tutumlarını ölçen dört boyut yer almaktadır. Ölçekte ters puanlanan

madde bulunmamakta, her boyut için ayrı bir puan elde edilmektedir. Bir boyuttan alınan yüksek puan, ilgili boyutun temsil ettiği tutumun benimsendiğine işaret etmektedir. Ölçek boyutlarından alınabilecek en düşük ve en yüksek puanlar sırasıyla 17-85, 11-55, 9-45 ve 9-45 olup, Cronbach Alfa iç tutarlık katsayılarının da sırasıyla .83, .76, .74 ve .75 olduğu bildirilmiştir.

İşlem

Araştırma için İstanbul Ticaret Üniversitesi Etik Kurulundan etik izin alınmıştır (Tarih: 15.10.2021; Sayı: E-65836846-044-226724). Veriler, Qualtrics aracılığıyla elektronik ortamda toplanmıştır. Katılımcılara ulaşmak için İstanbul'da bulunan farklı ilköğretim okullarındaki öğretmenler vasıtasıyla velilere duyurular gerçekleştirilmiş, katılmayı kabul eden anne ve babalara Qualtrics aracılığıyla ölçekler iletilmiştir. Araştırmaya katılmak için anne ve babanın aynı aileden olma şartı aranmamıştır. Dâhil etme ölçütü 7-11 yaş arasında çocuğu olmak ile sınırlı tutulan araştırmada herhangi bir dışlama ölçütü bulunmamaktadır. Katılımcılar çalışmaya başlamadan önce çalışmanın amacı, verilerin gizliliği ve korunması hakkında gerekli bilgileri okumuş ve onayladıktan sonra soruları cevaplandırmışlardır. Katılımcıların çalışmaya katılımları tamamen gönüllülük ilkesi doğrultusunda olmuş ve formları doldurmaları yaklaşık 10 dakika almıştır. Çalışmanın sona ermesinin ardından katılımcılara araştırmacıların iletişim bilgileri sunulmuş ve varsa araştırmaya ilişkin sorularının araştırmacılar tarafından cevaplanacağı bildirilmiştir. Çalışmanın ikinci aşamasında, katılımcıların formları doldurmasından iki hafta sonra e-posta adreslerine test tekrar test formları gönderilmiştir. Aynı katılımcıya her iki aşamada uygulanan formların eşleştirilmesi için mail adresi bilgisinden yararlanılmıştır.

Veri Analizi

Bu araştırma kapsamında ilk olarak ölçeğin faktör yapısının (demokratik, otoriter, izin verici ve aşırı koruyucu) 7-11 yaş grubu için uygun olup olmadığı Doğrulayıcı Faktör Analizi ile incelenmiştir. Yine geçerlik kapsamında ölçeğin boyutları arasındaki ilişkiler de analiz edilmiştir. Buna ek olarak, bu ölçek her iki ebeveyne de uygulanabilmektedir ve bu nedenle de hem anne ve hem de babalar için ölçeğin ölçüm değişmezliği test edilmiştir. Ölçümün güvenirliği için ise test-tekrar test ve iç tutarlık analizleri gerçekleştirilmiştir.

Analizler aykırı veriler Mahalonabis uzaklığı kriterine göre tespit edilmiştir. Aykırı veriler ($N = 40$) çıkartıldıktan sonra elde edilen 392 katılımcının verileriyle gerçekleştirilmiştir.

rilmiştir. Veri setinde yer alan kayıp veriler faktör analizi sonuçlarını etkileyebileceğinden, bu değerlere ortalama değer atanarak analizler gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın amacı doğrultusunda yapılan Doğrulayıcı Faktör Analizi Jamovi (2019) programı ile Rosseel ve arkadaşlarının (2018) R ek paketi vasıtasıyla; ölçüm değişmezliği ise JASP 0.17.1 versiyonu aracılığıyla yapısal eşitlik modellemesi modülü kullanılarak test edilmiştir. Geçerlik kapsamında boyutlar arası ilişkiler incelenmesi, güvenirlik analizi kapsamında Cronbach alfa iç tutarlık ve test-tekrar test durağanlık katsayılarının analizi ile katılımcıların ölçek boyutlarından aldıkları puanların cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin yapılan t-test SPSS 26.0 paket programı kullanılarak yapılmıştır.

Bulgular

Doğrulayıcı faktör analizi kapsamında modelin dört faktörlü yapısının (demokratik, otoriter, izin verici ve aşırı koruyucu ebeveyn tutumları) test edilmesinde Ki-Kare/ df , RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation), CFI (Comparative Fit Index), TLI (Tucker-Lewis Index) ve SRMR (Standardized Root Mean Square Residual) uyum indeksleri kullanılmıştır. Yapılan analiz sonuçları modelin iyi uyum göstermediğine işaret ettiği için ilk olarak faktör yükü .30'tan düşük olan maddeler ölçekten çıkarılmıştır (Büyüköztürk, 2010; Thurston, 1938). Buna göre ölçekten 13, 45, 24 ve 30 numaralı maddeler çıkarılarak ölçeğin 42 maddeden oluşan son hali elde edilmiştir.

Diğer yandan, Modelin iyi uyum göstermesi için önerilen modifikasyonlardan biri düzeltme indeks değerleri yüksek olan değişkenlerin arasında ilişkilendirme yapmaktır (Jöreskog ve Sörbom, 1993). Bunun için düzeltme indeksleri yüksek çıkan ve aynı faktörde yer alan değişkenlerin korelasyonları gerçekleştirilmiştir. Buna göre, 17 ve 1, 12 ve 4, 40 ve 27, 21 ve 8, 39 ve 35, 9 ve 27, 7 ve 6, 38 ve 18, 40 ve 26, 5 ve 20, 33 ve 34, 6 ve 10, 2 ve 14 maddeleri birbiriyle ilişkilendirilmiştir. İlişkilendirilme işlemi, düzeltme indeks değeri en yüksek olan değişkenin aynı faktörde yer almadığında sonlandırılmıştır. Dolayısıyla ilişkilendirilen tüm maddelerin içerikleri kontrol edilmiş ve birbiriyle benzer içerikte maddeler oldukları görülmüştür. Bu modifikasyon sonrasında model uyum indeksleri daha iyi uyum göstermiştir. Sonuç olarak Ki-Kare Model Uyum Değeri 1333, serbestlik derecesi 800 olarak bulunmuştur ($p < .001$, $\chi^2/df = 1.666$). Bu değer Ki-Kare Model Uyum Testinin, SRMR ve RMSEA değerlerinin iyi sonuç verdiğini göstermektedir. Öte yandan CFI ve TLI değerleri ise .90'dan daha düşük bulunmuştur. Mo-

difikasyon öncesi ve sonrasına ait Ki-Kare, Ki-Kare/df, RMSEA, SRMR, CFI ve TLI değerleri Tablo 2'de belirtilmiştir.

Tablo 2

Modifikasyon Öncesi ve Sonrasına Ait Doğrulamalı Faktör Analizi Uyum İndeks ve Değerleri

İndeks	Modifikasyon öncesi değer	Modifikasyon sonrası değer
Ki-kare	1158	1333
Ki-Kare/df	2.09	1.666
RMSEA	.0527	.0412
SRMR	.0624	.0627
CFI	.844	.88
TLI	.832	.871

Son hali ile dört faktörlü yapının modeli ve ölçek maddelerinin içerikleri ile beraber Tablo 3'te verilmiştir. Buna göre birinci faktör (demokratik) 16 maddeden, ikinci faktör (otoriter) 10 maddeden, üçüncü faktör (aşırı koruyucu) dokuz maddeden ve dördüncü faktör (izin verici) yedi maddeden oluşmaktadır.

Tablo 3

ETÖ 7-11 Yaş Formu ile Gerçekleştirilen Doğrulamalı Faktör Analizi Sonuçları

Maddeler	Faktör Yükleri
Demokratik	
2. Çocuğumun kendine özgü bir bakış açısı olduğunu kabul ederim	.50
5. Çocuğuma bağımsız olmayı öğrenmesi konusunda yardımcı olurum	.53
6. Çocuğuma, kurallara neden uyması gerektiğini açıklarım	.43
7. Çocuğuma yaptığı şeyin önemli olduğunu hissettiririm.	.60
10. Çocuğumun iyi ve kötü davranışı karşısında neler hissettiğini ona açıklarım.	.52
14. Çocuğumun kişisel görüşlerine saygı gösteririm.	.60
15. Çocuğumu bir şeyleri kendi başına yapması konusunda cesaretlendiririm.	.63
18. Çocuğumun cinsel konularda sorduğu soruları anlayacağı bir dilde doğru olarak cevaplarım	.35
20. Ebeveynlik konusunda bir yanlış yaptığımda çocuğumdan özür dilerim.	.42
23. Çocuğumun duygularını serbestçe ifade etmesine izin veririm.	.68
25. Çocuğum yanlış davrandığında, bunun neden yanlış olduğunu ona açıklarım.	.62
29. Çocuğumun büyüdükçe yeni şeyler denemeyi göze alması gerektiğine inanırım.	.54
36. Çocuğum bana bir şey anlatırken sözünü kesmeden dinlerim	.52
37. Çocuğuma bir şey alırken onun da fikrini alırım.	.48
38. Çocuğumla her konuyu konuşabilirim.	.41
42. Çocuğumun kendi başına becerebileceği şeyleri denemesi için ona fırsat tanırım.	.65
Otoriter	
3. Çocuğumla aynı fikirde olmadığımız zaman, benim fikirlerimi kabul etmesi için onu zorlarım.	.50
9. Çocuğum söz dinlemediğinde ona vururum.	.48
11. Çocuğumu yola getirmek için onu azarlarım.	.62
19. Çocuğum yanlış bir şekilde davrandığında ona bağırırım.	.72

26. Çocuğuma kızdığımında çocuğumu cezalandırırım.	.39
27. Fiziksel cezayı, çocuğumu disipline sokmanın bir yolu olarak kullanırım.	.28
32. Çocuğumu başka çocuklarla kıyaslarım.	.42
35. Çocuğuma karşı çabuk öfkelenirim.	.64
36. Çocuğuma karşı sabırsızım.	.60
40. En ufak bir hatasında, çocuğumu cezalandırırım.	.49
Aşırı koruyucu	
4. Çocuğumu, hayatın ufak tefek güçlüklerinden korurum.	.53
8. Çocuğumu, kendisi için yorucu olabilecek işlerden korurum.	.65
12. Çocuğuma karşı koruyucu davranırım.	.64
16. Arkadaşları çocuğuma sataştığı zaman onu korurum.	.50
21. Çocuğumu, kendisi için zor olabilecek işlerden korurum.	.74
22. Çocuğumun hastalanmasından endişe ederim.	.57
28. Çocuğumun hayal kırıklığına uğramaması için elimden geleni yaparım.	.59
41. Çocuğum için hemen hemen bütün eğlencelerimden fedakârlık ederim.	.37
46. Çocuğumu, onun cesaretini kırabilecek zor işlerden uzak tutarım.	.47
İzin verici	
1. Ben bir başkasıyla konuşurken çocuğumun araya girmesine izin veririm.	.44
17. Çocuğumun başkaları konuşurken araya girmesine izin veririm.	.41
31. Çocuğumun yanlış davranışını görmezden gelirim.	.62
33. Çocuğumun şımarıklıklarına göz yumarım.	.64
34. Çocuğumu şımartırım.	.35
43. Çocuğuma bana sormaksızın şahsi eşyalarımın herhangi birini alıp kullanmasına izin veririm.	.43
44. Evimizde hangi televizyon programının izleneceği, çocuğumun isteğine göre belirlenir.	.38

Ölçeğin boyutlarının birbiriyle korelasyonu yine yapı geçerliği kapsamında test edilmiş ve sonuçlar Tablo 4'te gösterilmiştir. Bu sonuçlara göre ölçeğin demokratik ve otoriter ebeveynlik boyutları arasında orta derecede olumsuz yönde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Demokratik ve izin verici boyutları arasında ise düşük derecede olumsuz yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bununla birlikte ölçeğin otoriter ve izin verici boyutları arasında anlamlı ve düşük derecede olumlu yönde, izin verici ve aşırı koruyucu boyutları arasında düşük derecede olumlu yönde anlamlı bir ilişki vardır. Aşırı koruyucu ve demokratik boyutları arasında ise anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.

Tablo 4

ETÖ 7-11 Yaş Formu Boyutlarının Tanımlayıcı İstatistikleri, Güvenirlik ve Pearson Korelasyon Katsayıları ile Test-Tekrar Test Korelasyon Katsayıları

Değişkenler	Ort.	SS.	Min	Max	1	2	3	4
1. Demokratik	58.61	5.24	42.00	65.00	(.85) (.69)	.03	-.41***	-.13**
2. Aşırı Korumacı	24.58	5.39	10.00	35.00		(.81) (.90)	.12*	.12*
3. Otoriter	16.03	4.24	8.00	30.00			(.79) (.81)	.12*
4. İzin Verici	10.59	2.95	5.00	21.00				(.70) (.76)

Not. N = 392; *p < .05, **p < .01, ***p < .001. Boyutlara ait Cronbach Alfa iç tutarlık katsayıları parantez içinde verilmiştir. İç tutarlık katsayılarının altında boyutların test-tekrar test durağanlık katsayıları italik olarak sunulmuştur (N = 68, p < .001).

ETÖ'nün hem anne hem babalar için kullanımı planlandığından, ölçeğin anne ve babalardan oluşan örnekleme ölçüm değişmezliği test edilmiştir. Anne ve babalar için ölçüm değişmezliğini sınamak amacıyla biçimsel değişmezlik, metrik değişmezlik ve ölçek değişmezliği testleri gerçekleştirilmiştir (Meredith, 1993; Widaman ve Reise, 1997). Analiz JASP aracılığıyla yapısal eşitlik modellemesi modülü kullanılarak yapılmıştır. Ölçekleri cevaplandıran ebeveynin cinsiyeti (kadın veya erkek) grup değişkeni olarak atanmıştır.

Yürütülen doğrulayıcı faktör analizi temelli ölçüm değişmezliği testinin sonuçları Tablo 5'te sunulmuştur. Anne ve babalar için kurulan modellerin karşılaştırmasında CFI, RMSEA, SRMR değerleri açısından değişmezliğin sağlanıp sağlanmadığı sınanmıştır. Birinci basamakta, anne ve babalar için biçimsel değişmezlik test edilmiştir. Sonuçlara göre hem anne hem babalar için ölçülen yapılar eş değerde temsile sahiptir. Ancak Ki-Kare testinin anlamlılığı ölçüm değişmezliği açısından bir ihlal olarak ortaya çıkmaktadır. Ardından anne ve babalar için metrik değişmezlik ve ölçek değişmezliği test edilmiştir. Buna göre CFI değerlerindeki ikinci ve üçüncü model karşılaştırmasındaki değişim .01'den yüksek olduğundan, bu değer de ölçek değişmezliği için uyumsuzluk gösterdiği bulunmuştur. Ancak diğer göstergeler (RMSEA ve SRMR) ikinci ve üçüncü modelin karşılaştırılmasında hem modelin iyi uyum gösterdiğini hem de ölçüm değişmezliği açısından yeterli düzeyde bulunduğunu ortaya koymaktadır. Tüm göstergeler bir arada değerlendirildiğinde, farklı göstergeler farklı sonuçlara işaret etmekte olsa da elde edilen bulguların anne ve babalar için ETÖ 7-11 yaş formunun eş değer olduğunu, diğer bir deyişle ölçeğin psikometrik niteliklerinin benzer şekilde ortaya çıktığını göstermektedir.

Tablo 5*Ölçüm Değişmezliği Uyum İstatistikleri*

	χ^2	$\Delta\chi^2$	RMSEA	Δ RMSEA	SRMR	Δ SRMR	CFI	Δ CFI
Model 1	2791.230***	-	0.057	-	0.092	-	0.777	-
Model 2	2791.230***	0	0.057	0	0.092	0	0.777	0
Model 3	2973.548***	182.318**	0.058	0.001	0.094	.002	0.761	0.16

Not. $N = 381$; ** $p < .01$, *** $p < .001$; Model 1'de biçimsel değişmezlik, Model 2'de metrik değişmezlik, Model 3'te ölçek değişmezliği test edilmiştir.

Ölçeğin iç tutarlığını test etmek için Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı incelenmiş ve her boyut için kabul edilebilir düzeyde bulunmuştur (Büyüköztürk, 2010). Ölçeğin güvenirliğini test etmek için ayrıca katılımcı grubunda yer alan 68 ebeveynin verisi kullanılarak test-tekrar test durağanlık katsayısı da hesaplanmıştır. Korelasyon analizi sonuçları, aynı boyutların birbiriyle korelasyonlarının istatistiksel olarak anlamlı ve olumlu yönde olduğunu ve elde edilen katsayıların .69 ile .90 arasında değiştiğini göstermektedir. Her iki analiz sonucuna ait bulgular Tablo 4'te sunulmuştur.

Araştırma kapsamında yalnızca annelerden değil babalardan da veri toplanmıştır. Alanyazında ebeveyn tutumlarının ebeveyn cinsiyetine göre farklılaştığına ilişkin araştırma sonuçları bulunduğu görülmektedir (Sahitya ve ark., 2019). Bu nedenle bu çalışmada keşifsel olarak ebeveynler arasında benimsedikleri ebeveyn tutumları açısından fark olup olmadığı incelenmiştir. Bu doğrultuda, katılımcıların boyutlardan aldıkları puanların ebeveyn cinsiyetine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için t-testi yapılmıştır. Analiz sonucunda yalnızca izin verici tutum boyutunda anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($t(379) -2.74, p < .01$). Buna göre annelerin izin verici tutum puan ortalamalarının 10.33 ($SS = 2.90$), babaların ise 11.22 ($SS = 3.06$) olduğu ve babaların annelerden daha izin verici olduğu bulunmuştur.

Tartışma

Alanyazında, farklı yaş gruplarına sahip çocuğu olan ebeveynlerin tutumlarını değerlendirmek amacıyla çeşitli ölçme araçları bulunmasına rağmen, orta çocukluk döneminde ebeveyn tutumlarını ele alan ölçme araçları görece daha az sayıdadır. Bunun yanı sıra, Türkçe dilindeki mevcut ebeveyn tutumlarını ölçen araçlar arasında 7-11 yaş arasında çocuğu olan ebeveynlere uygulanması için demokratik, otoriter, izin verici ve aşırı koruyucu ebeveyn tutumlarını içeren bir ölçek bulunmamaktadır. Bu sebeple bu çalışmada Karabulut-Demir ve Şendil (2008) tarafından 2-6 yaş çocuklarının ebeveynleri

için geliştirilen ETÖ'nün psikometrik özelliklerinin 7-11 yaş arasında çocuğu olan ebeveynler için uygunluğu sınanarak, ilgili alanyazına katkı sunulması hedeflenmiştir.

İlk olarak Doğrulamalı Faktör Analizi sonucunda dört maddenin faktör yükü .30'dan daha düşük olduğu için ölçekten çıkarılmıştır. Bunun dışında orijinal ölçeğin yapısının korunduğu, kalan 42 maddenin 7-11 yaş dönemindeki çocukların anne babalarının tutumlarını anlamak üzere kullanışlı olduğu gösterilmiştir. Yapı geçerliğinin test edilmesi için demokratik, otoriter, izin verici ve aşırı koruyucu ebeveyn tutumlarını içeren dört faktörlü yapıdan oluşan modelin test edilmesi için Doğrulamalı Faktör Analizi yürütülmüştür. Araştırma kapsamında yapılan doğrulamalı faktör analizinde modelin uyum göstermesi için yapılan modifikasyonlar sonucunda, orijinal ölçekte faktör yükü .30'un, madde-toplam korelasyonu da .28'in üzerinde olmasına rağmen mevcut çalışmada dört maddenin faktör yükünün .30'un altında kaldığı görülmüştür. İlgili maddeler sırasıyla, “çocuğum iyi davrandığında onu överim”, “çocuğumu yapabileceğinden fazlasını yapması için zorlarım”, “çocuğumun istediği saatte uyumasına izin veririm” ve “çocuğumun her şeyi yapmasına izin veririm” maddeleridir. Bu maddeler erken çocukluk döneminde ebeveyn tutumlarının ölçülmesi için işleyen maddeler olarak bulunmuştur (Karabulut-Demir ve Şendil, 2008). Ancak bu maddelerin orta çocukluk dönemindeki ebeveyn tutumları ile ilişkili olmadığı görülmekte, genellikle daha küçük yaştaki çocukların yönlendirilmesine yönelik maddeler olduğu düşünülmektedir. Bunun muhtemel bir sebebi, orta çocukluk döneminde anne babaların çocuklarının uyku saatleri de dâhil olacak şekilde çocuklarının gündelik hayatlarına dair sıkı yönlendirmelerinin ve iyi davranışlarını överek güçlendirme niyetlerinin giderek azalması ve önemini kaybetmesi olabilir.

Doğrulamalı faktör analizi sonuçlarının yorumlanması için kullanılan indekslerin bir-birinden güçlü ve zayıf yönleri mevcut olduğundan değerlendirme yaparken farklı indekslerin bir arada ele alınması önerilmektedir (Bagozzi ve ark., 1991). Bu sebeple yukarıda bahsi geçen indekslerin ETÖ 7-11 yaş formu ölçüm aracının değerlendirme ölçütü olarak bir arada yorumlanması uygun görülmüştür. Ancak Doğrulamalı Faktör Analizi sonucunda CFI ve TLI değerlerinin beklenenden (.90) daha düşük olmasından dolayı (sırasıyla, .844 ve .832) modifikasyonlar gerçekleştirilmiştir. Modifikasyonlar sonrası CFI değerinin .88'e yükseldiği ve TLI değerinin .87'ye yükseldiği ve dolayısıyla ilgili alan yazında önerildiği gibi .90'a yakınlığı görülmüştür (Browne ve Cudeck, 1992; Hu ve Bentler, 1999).

Doğrulamalı Faktör Analizinin ardından ölçek boyutları arasındaki korelasyonlar incelenmiştir. Ölçeğin boyutları arasında yapılan korelasyonlara bakıldığında otoriter ile demokratik tutum boyutları arasında olumsuz yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Maccoby ve Martin'in (1983) sınıflamasına göre otoriter ve demokratik tutuma sahip ebeveynlerde denetim/kontrol boyutu yüksek olsa da boyutlar arasında kabul/ilgi bakımından fark bulunmaktadır ve otoriter tutumda ebeveyn kabulü ve sıcaklığı düşüktür (Baumrind, 1971). Dolayısıyla analizden elde edilen bulguların bu iki ebeveyn tutum boyutu arasındaki ilişkileri ilgili alan yazınla tutarlı olarak gösterdiği söylenebilir. Benzer şekilde demokratik ile izin verici tutum boyutları arasında da olumsuz yönde ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu iki boyutta her ne kadar ebeveyn kabulü yüksek olsa da izin verici ebeveyn tutumunda denetim/kontrol boyutu düşüktür. Bu doğrultuda, boyutlar arasındaki korelasyon analizinden elde edilen ters yönlü ilişkiler farklı boyutların uygun şekilde tespit edilebildiğine işaret etmektedir. Nitekim her iki korelasyon analizi bağlamında benzer sonuçlara ulaşan araştırmalar bulunmaktadır (Çiftçi, 2018; Kuzgun ve Eldeleklioğlu, 1999; Parlak, 2020).

Çalışmada ayrıca, ölçeğin anne ve babalar için benzer psikometrik özellikler ortaya koyup koymadığını anlamak için ölçüm değişmezliği test edilmiştir (Cheung ve Rensvold, 1999). Alanyazında çoğunlukla ölçüm değişmezliğinin sonuçlarını yorumlamada Ki Kare testinin sonuçları rapor edilmekle beraber, ölçüm değişmezliğinin anlaşılması için alternatif metriklerin de kullanımı gerekli görülmektedir. Ki Kare testinin tek kriter olarak kullanımı, örneklem büyüklüğüne hassas olmasından dolayı yanlış sonuç verme ihtimaline dayanarak önerilmemektedir (Brown, 2006; Wu ve ark., 2007). Ki-Kare testinin anlamsız çıkması ölçüm değişmezliğinin sağlandığı şeklinde yorumlanmaktadır. Ancak Ki-Kare testinin örneklem büyüklüğüne hassasiyetinden dolayı alternatif olarak ölçüm değişmezliğinin sağlanıp sağlanmadığını gözlemek üzere sıkça tercih edilen diğer indeksler CFI, RMSEA ve SRMR indeksleridir (Putnick ve Bornstein, 2016). Bu nedenle ölçüm değişmezliğinin sonuçları Ki-Kare testinin yanında CFI, TLI, SRMR ve RMSEA göstergeleri de raporlanarak sunulmuştur. RMSEA değeri için iyi uyum göstergesi olarak .06, kabul edilebilir uyum göstergesi olarak ise .08 ve daha düşük değerler kabul edilirken, SRMR değerinin iyi uyum göstergesi olarak .08, kabul edilebilir uyum göstergesi olarak ise .10 ve daha düşük değerler öne sürülmüştür. CFI değeri için .01 ve -.01 arasındaki değişim uyum göstergesi olarak kabul edilmektedir (Hu ve Bentler, 1999; Schermelleh-Engel ve ark., 2003). Bulgular bölümünde rapor edildiği gibi, Ki-Kare ve CFI değerleri beklenen aralıklarda bulunmasa da RMSEA ve SRMR değer-

leri modelin iyi uyum gösterdiğini ve ölçüm değişmezliğinin yeterli düzeyde bulunduğunu göstermiştir. Sonuçlar bir arada değerlendirildiğinde, anne ve babalar için ETÖ 7-11 Yaş Formunun ölçüm değişmezliğinin sağlandığı görülmüştür. Diğer bir deyişle, ETÖ 7-11 Yaş Formu hem anne hem babalar için denk şekilde dört boyutu birden ölçen kullanışlı bir ölçüm aracıdır.

Ölçeğin son hali üzerinden yapılan güvenirlik analizi sonucunda elde edilen Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları ile orijinal ölçek için elde edilen Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları karşılaştırıldığında, izin verici tutum boyutu dışındaki üç boyutun katsayılarında artış gözlenmiştir. Ölçekten çıkarılan maddelerin dâhil edildiği güvenirlik analizleri incelendiğinde, maddelerin ait olduğu boyutların Cronbach alfa katsayılarının düştüğü görülmektedir. Bu yönüyle maddelerin atılması ölçeğin güvenirliğini arttıran bir etki yapmaktadır. Madde sayısındaki azalmanın olumlu katkılarından bir diğeri de ölçeğin uygulama kolaylığını arttırmasıdır. Nitekim orijinal ölçeği geliştiren araştırmacılar da uygulama süresini kısaltacağı düşüncesiyle gelecek çalışmalar için ölçeğin kısa formunun geliştirilmesine yönelik önerilerde bulunmuştur (Karabulut-Demir ve Şendil, 2008).

Ek olarak ölçümün güvenirliği için yapılan test-tekrar test korelasyon analizi, iki hafta arayla elde edilen ölçümlerin korelasyon katsayılarının .69 ile .90 arasında değiştiğini ve ölçekte yer alan dört boyutun birbirleriyle olan korelasyonlarının orta-yüksek düzeyde ve anlamlı olduğunu göstermiştir. Bu bulgular ışığında, ETÖ'nün, 7-11 yaş grubunda çocuğu olan anne babaların ebeveyn tutumlarını ölçmek için güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.

Özetle, yukarıda belirtilen tüm bulgulardan hareketle ülkemizde ebeveyn tutumları kapsamında geliştirilen ölçekler arasında 7-11 yaş arası çocuğu olan ebeveynlerde demokratik, otoriter, izin verici ve aşırı koruyucu ebeveyn tutumlarını ölçen bir ölçek bulunmaması nedeniyle bu araştırmanın özgün olduğu ve alandaki eksiği giderdiği düşünülmektedir. Ebeveyn tutumları ile çocuk çıktıları arasındaki ilişkileri inceleyen araştırmaların belli yaş dönemlerinde yoğunlaşması, bu yaş dönemlerine ilişkin ebeveyn tutumlarını ölçmek için geliştirilen/uyarlanan ölçeklerle doğru orantılıdır. Nitekim ülkemizde okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerle yapılan araştırmalarda Karabulut-Demir ve Şendil (2008) tarafından geliştirilen ETÖ'nün sıklıkla kullanıldığı görülmektedir (Akaroglu, 2022; Gölcük ve Berument, 2021). Alanyazında okul öncesi

döneme ilişkin yapılan araştırma sayılarındaki artışın (örn., Reed ve ark., 2016; Schiff-
rin ve Liss, 2017; Schiff-
rin ve ark., 2014) bir nedeni olarak Baumrind'in (1966) ifade
ettiği üç ebeveyn tutumu ile aşırı koruyucu ebeveyn tutumunu bir arada ölçen bir ölçe-
ğin geliştirilmiş olması gösterilebilir. Dolayısıyla bu geçerlik çalışmasının, 7-11 yaş ço-
cuğu olan ebeveynlerle yapılacak araştırmaların sayısını arttırması bakımından da
önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Orta ve son çocukluk dönemi olarak ta-
nımlanan 7-11 yaş dönemi, çocukların okul sürecinin başladığı, akran ilişkilerinin yo-
ğunlaştığı, gelişimsel açıdan benlik ve öz düzenleme gelişiminin de artarak devam ettiği
bir dönemdir (Colman ve ark., 2016). Bu doğrultuda, ebeveynlerin çocuklarının gelişim-
sel ve çevresel değişimlerini desteklemek adına öz-denetim ve sorumluluk duygusunu
güçlendirme, akranlarla ve başkalarıyla olumlu ilişkiler kurmayı destekleme, okul ve
okul dışı sosyal çevre gibi aile dışı ortamlardaki deneyimler hakkında yol gösterici tutum
ve davranışları önemlidir (Collins ve ark., 2002).

Orta çocukluk dönemine ilişkin ebeveyn tutumlarının değerlendirildiği araştırmaların
sayıca azlığı da dikkate alındığında bu araştırmanın önemi daha da artmaktadır (Sümer
ve ark., 2010). Araştırmanın bir diğer önemli katkısı, ölçeğin hem annelere hem babalara
uygulanabilir olmasıdır. Araştırmanın örneklemi oluşturan 392 katılımcının 121'i ba-
balardan oluşmaktadır. Geçerlik analizleri kapsamında yapılan ölçüm değişmezliği anali-
zi, ölçeğin hem annelere hem de babalara uygulanabileceğini gösteren sonuçlar ortaya
koymuştur. Bu bakımdan ölçeğin, ileride yapılacak araştırmalarda ebeveyn tutumunun
daha geniş bir bakış açısıyla ele alınmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Daha
önce de bahsedildiği gibi ölçeğin madde sayısının 46 maddeden 42 maddeye düşmüş ol-
ması da uygulama kolaylığı sağlaması bakımından olumlu bir sonuç olarak değerlendiril-
lebilir.

Bununla birlikte ölçeğin yapı geçerliğini sınamak amacıyla araştırmada ebeveyn tu-
tumlarını ölçen başka ölçeğin/ölçeklerin kullanılmaması araştırmanın önemli bir sınırlılı-
ğı olarak gösterilebilir. Ek olarak, anne ve babaların tutumlar açısından anlamlı olarak
farklılaşıp farklılaşmadığı test edildiğinde, yalnızca, babaların annelere kıyasla daha izin
verici oldukları tespit edilmiştir. Bu çalışma doğrudan anne babaların tutum farklarını
incelemeyi içermediğinden bu bulguların gelecek çalışmalarda yeniden test edilmesi ge-
rekse de, elde edilen bu farklılık annelerin babalara kıyasla çocuk yetiştirme konusunda
daha yönlendirici ve katılımcı olma yatkınlığına işaret ediyor olabilir. Daha önce Türki-
yeli örneklemle gerçekleştirilmiş bir başka çalışmada, ergenlerin babalarının tutumlarını

en sık izin verici boyutta rapor ettikleri bulunmuştur (Subaşı ve Özçelik, 2019). Bu çalışmada bulunan anne baba tutum farkının nedenlerinin ileride incelenmesine ihtiyaç vardır.

Yukarıda belirtilen tüm sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde, bu incelemenin, alanyazında sıkça başvurulmuş bir ebeveyn tutum ölçeği olan ETÖ'nün, ebeveyn tutumları ve buna bağlı değişkenler arasındaki ilişkileri erken çocukluktan başlayarak ergenliğe dek dört ayrı boyutu da kapsayarak incelemeyi hedefleyen araştırmalara fayda sağlayacağı öngörülmektedir.

Etik Kurul Onayı: Araştırma için İstanbul Ticaret Üniversitesi Etik Kurulundan etik izin alınmıştır (Tarih: 15.10.2021; Sayı: E-65836846-044-226724).

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Çalışma Konsepti/Tasarım- T.G.Ş., D.A., B.A.; Veri Toplama- T.G.Ş., D.A., B.A.; Veri Analizi/Yorumlama- T.G.Ş., D.A., B.A.; Yazı Taslağı- T.G.Ş., D.A., B.A.; İçeriğin Eleştirel İncelemesi- T.G.Ş., D.A., B.A.; Son Onay ve Sorumluluk- T.G.Ş., D.A., B.A.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Ethics Committee Approval: Ethical permission was obtained for the research from Istanbul Commerce University Ethics Committee (Date: 15.10.2021; Number: E-65836846-044-226724).

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Conception/Design of Study- T.G.Ş., D.A., B.A.; Data Acquisition- T.G.Ş., D.A., B.A.; Data Analysis/Interpretation- T.G.Ş., D.A., B.A.; Drafting Manuscript- T.G.Ş., D.A., B.A.; Critical Revision of Manuscript- T.G.Ş., D.A., B.A.; Final Approval and Accountability- T.G.Ş., D.A., B.A.

Conflict of Interest: The authors have no conflict of interest to declare.

Grant Support: The authors declare that this study has received no financial support.

Kaynakça/References

- Ahmad, J. (2021). Children's fears and its relation to parenting style and demographic variables of children and parents. *Early Child Development and Care*, 191(6), 963-976. doi: 10.1080/03004430.2019.1655735
- Akaroğlu, G. (2022). Parental attitudes and social emotional well-being predict digital game addiction in Turkish children. *The American Journal of Family Therapy*, 37-56. doi: 10.1080/01926187.2022.2117249
- Aküzüm, C., Boğa-Baran, E. ve Çelebi, S. (2022). Okul öncesi dönemde ebeveyn tutumları ile dijital oyun bağımlılığı eğilimi arasındaki ilişki. *Turkish Studies*, 17(3), 427-458. doi: 10.7827/TurkishStudies.61958
- Arı, R. ve Şahin-Seçer, Z. (2003). Farklı anne baba tutumlarının çocukların psikososyal temelli problem çözüme becerilerine etkisinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10, 451-464.
- Avcı, E. ve Sak, R. (2018). The relationship between parenting styles and fourth graders' levels of empathy and aggressiveness. *Current Psychology*, 40, 510-522. doi: 10.1007/s12144-018-9959-7
- Aydın, H. ve Ayhan, D., (2021). Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarının çocukların tüketim davranışına yansımaları. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 35(3), 977-995, doi: 10.16951/

atauniiiibd.863623

- Aytaç, B., Çen, S. ve Yüceol, G. P. (2018). Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeğinin Türkçe uyarlaması: Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 25(3), 209-221.
- Azimi, A. L., Vaziri, S. ve Kashani, F. L. (2012). Relationship between maternal parenting style and child's aggressive behavior. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 69, 1276-1281. doi: 10.1016/j.sbspro.2012.12.062
- Bagozzi, R. P., Yi, Y. ve Phillips, L. W. (1991). Assessing construct validity in organizational research. *Administrative Science Quarterly*, 36(3), 421-458. doi: 10.2307/2393203
- Baumrind, D. (1966). Effects of authoritative parental control on child behavior. *Child Development*, 37(4), 887-908. doi: 10.2307/1126611
- Baumrind, D. (1971). Current patterns of parental authority. *Developmental Psychology Monograph*, 4(1), 1-103. doi: 10.1037/h0030372
- Begde, Z. ve Özyürek, A. (2016). Öğretmen ve anne-baba tutumlarının okul öncesi dönem çocuklarının problem çözme becerilerine etkisi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 204-232. doi:10.17539/aej.07642
- Brown, T. A. (2006). *Confirmatory factor analysis for applied research*. Guilford.
- Browne, M. W. ve Cudeck, R. (1992). Alternative ways of assessing model fit. *Sociological Methods & Research*, 21(2), 230-258. doi: 10.1177/0049124192021002005
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Pegem Akademi.
- Carlo, G., White, R. M., Streit, C., Knight, G. P. ve Zeiders, K. H. (2018). Longitudinal relations among parenting styles, prosocial behaviors, and academic outcomes in USMexican adolescents. *Child Development*, 89(2), 577-592. doi: 10.1111/cdev.12761
- Cheung, G. W. ve Rensvold, R. B. (2002). Evaluating goodness-of-fit indexes for testing measurement invariance. *Structural Equation Modeling*, 9(2), 233-255. doi: 10.1207/S15328007SEM0902_5
- Cheung, G. W. ve Rensvold, R. B. (1999). Testing factorial invariance across groups: A reconceptualization and proposed new method. *Journal of Management*, 25, 1- 27. doi: 10.1177/014920639902500101
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd ed.) Lawrence Erlbaum Associates.
- Collins, W. A., Madsen, S. D. ve Susman-Stillman, A. (2002). Parenting during middle childhood. M. H. Bornstein (Ed.), *Handbook of parenting volume 1: Children and parenting* (1. baskı) içinde (s. 73-101). Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Colman, R. A., Hardy, S. A., Albert, M., Raffaelli, M. ve Crockett, L. (2006). Early predictors of self-regulation in middle childhood. *Infant and Child Development*, 15(4), 421-437. doi: 10.1002/icd.469
- Çekiç, A., Türk, F., Buğa, A. ve Hamamcı, Z. (2018). Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(66), 728-743. doi: 10.17755/esosder.355515
- Çiftçi, Y. (2018). *Anne-baba tutumlarının 5-6 yaş çocukların sosyal problem çözme becerisi ile olan ilişkisinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Doğu Akdeniz Üniversitesi.
- Demir, T., Ocak-Karabay, Ş. ve Şahin Ası, D. (2017). 5 yaş çocuklarının sosyal duygusal uyumları ile ebeveynlerinin tutumları arasındaki ilişki. *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 1-14.
- Doğan, K. (2020). *Okul öncesi dönemde çocuğun saldırganlığının ebeveyn tutumları açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yakın Doğu Üniversitesi.
- Eldeleklioglu, J. (2007). The relationships between aggressiveness, peer pressure and parental attitudes

- among Turkish high school students. *Social Behavior and Personality*, 35(7), 975-986. doi: 10.2224/sbp.2007.35.7.975
- Erdoğan, Ö. ve Uçukoğlu, H. (2011). İlköğretim okulu öğrencilerinin anne-baba tutumu algıları ile atılgnalık ve olumsuz değerlendirilmekten korkma düzeyleri arasındaki ilişkiler. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(1), 51-72.
- Faleschini, S., Matte-Gagné, C., Luu, T. M., Côté, S., Tremblay, R. E. ve Boivin, M. (2020). Trajectories of overprotective parenting and hyperactivity-impulsivity and inattention among moderate-late preterm children: A population-based study. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 48, 1555-1568. doi: 10.1007/s10802-020-00704-w
- Gölcük, M. ve Berument, S. K. (2021). The relationship between negative parenting and child and maternal temperament. *Current Psychology*, 40, 3596-3608. doi: 10.1007/s12144-019-00307-9
- Grusec, J. E. ve Sherman, A. (2011). Prosocial behavior. M. K. Underwood, L. H. Rosen (Ed.), *Social development: Relationships in infancy, childhood, and adolescence* içinde (s. 491-509), Wiley.
- Gülay-Ogelman, H. ve Özyürek, A. (2021). Anne-Baba Tutum Ölçekleri (4-12 Yaş): Geliştirilmesi, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 7(1), 1-16. doi: 10.47714/uebt.847581
- Gündüz, Z. B. ve Özyürek, A. (2018). Lise öğrencilerinin okul tükenmişlik düzeyleri ve anne-baba tutum algıları arasındaki ilişki. *İlköğretim Online*, 17(1), 384-395. doi: 10.17051/ilkonline.2018.413786
- Hampshire, C., Mahoney, B. ve Davis, S. K. (2022). Parenting styles and disordered eating among youths: A rapid scoping review. *Frontiers in Psychology*, 12(802567). doi: 10.3389/fpsyg.2021.802567
- Hetherington, E. M. ve Clingempeel, W. G. (1992). Coping with marital transitions: A family systems perspective. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 57(2/3), 1-238. doi: 10.2307/1166050
- Holden, G. W. (1997). *Parents and the dynamics of child rearing*. Westview Press.
- Holden, G. W. ve Miller, P. C. (1999). Enduring and different: A meta-analysis of the similarity in parents' child rearing. *Psychological Bulletin*, 125(2), 223-254. doi: 10.1037//0033-2909.125.2.223
- Hu, L. ve Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1), 1-55. doi: 10.1080/10705519909540118
- İkiz, S. ve Öztürk-Samur, A. (2016). Okul öncesi dönem çocuklarında fiziksel ve ilişkisel saldırganlığın ebeveyn tutumları açısından incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(35), 159-175.
- Jöreskog, K. G. ve Sörbom, D. (1993). *LISREL 8: Structural equation modeling with the SIMPLIS command language*. Scientific Software International: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2012). *Benlik, aile ve insan gelişimi: Kültürel psikoloji* (3. baskı). Koç Üniversitesi Yayınları.
- Kapçı, E. G. ve Erdinç-Demirci S. (2009, Ekim). *Ana-baba tutum ölçeğinin 3-13 yaş aralığında çocuğu bulunan annelerde değerlendirilmesi* [Sözlü sunum]. 18. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İzmir, Türkiye.
- Karabulut-Demir, E. ve Şendil, G. (2008). Ebeveyn tutum ölçeği (ETÖ). *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(21), 15-25.
- Kerns, K. A., Schlegelmilch, A., Morgan, T. A. ve Abraham, M. M. (2005). Assessing attachment in middle childhood. K. A. Kerns ve R. A. Richardson, (Ed.), *Attachment in middle childhood* içinde (s. 46-70). Guilford.
- Kesci, Ş. (2007). Ortaöğretim öğrencilerinin anne baba tutumlarının ve rehberlik ihtiyaçlarının

- mesleki karar verme zorluklarını yordaması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18, 329-339.
- Kılınç, F. E. ve Aral, N. (2016). Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(1), 199-222. doi: 10.11616/basbed.vi.455800
- Kol, S. (2016). The effects of the parenting styles on social skills of children aged 5-6. *The Malaysian Online Journal of Educational Sciences*, 4(2), 49-58.
- Kuppens, S. ve Ceulemans, E. (2019). Parenting styles: A closer look at a well-known concept. *Journal of Child and Family Studies*, 28, 168-181. doi: 10.1007/s10826-018-1242-x
- Kuzgun, Y. ve Eldeleklioğlu, J. (1999). Ana Baba Tutum Ölçeğinin geliştirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 69-77.
- Lamborn, S. D., Mounts, N. S., Steinberg, L. ve Dornbusch, S. M. (1991). Patterns of competence and adjustment among adolescents from authoritative, authoritarian, indulgent, and neglectful families. *Child Development*, 62(5), 1049-1065. doi: 10.1111/j.1467-8624.1991.tb01588.x
- LeCompte, G., LeCompte, A. ve Özer, S. A. (1978). Üç sosyoekonomik düzeyde, Ankaralı annelerin çocuk yetiştirme tutumları: Bir ölçek uyarlaması. *Psikoloji Dergisi*, 1(1), 5-9.
- Levy, D. M. (1943). *Maternal overprotection* (2. Baskı). Columbia University Press.
- Li, F., Cao, E. ve Ma, M. (2023). The mediator role of empathy ability in the relationship between parenting style and sense of security in 3-6-year-old Chinese children. *International Journal of Early Childhood*, 55, 261-277. doi: 10.1007/s13158-021-00310-x
- Lieberman, M., Doyle, A. B. ve Markiewicz, D. (1999). Developmental patterns in security of attachment to mother and father in late childhood and early adolescence: Associations with peer relations. *Child Development*, 70(1), 202-213. doi: 10.1111/1467-8624.00015
- Maccoby, E. E. (1984). Socialization and developmental change. *Child Development*, 55, 317-328. doi: <https://doi.org/10.2307/1129945>
- Maccoby, E. E. (2002). Parenting effects: Issues and controversies. J. G. Borkowski, S. L. Ramey ve M. Bristol-Power (Ed.), *Parenting and the child's world: Influences of academic, intellectual, social-emotional development* (1. baskı) içinde (s. 35-46). Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Maccoby, E. E. ve Martin, J. A. (1983). Socialization in the context of family: Parent-child interaction. E. M. Hetherington ve P. H. Mussen (Ed.), *Handbook of child psychology: Socialization, personality, and social development* (4. baskı) içinde (s. 1-101). Wiley.
- Mah, V. K. ve Ford-Jones, E. L. (2012). Spotlight on middle childhood: Rejuvenating the ‘forgotten years’. *Paediatrics & Child Health*, 17(2), 81-83. doi:10.1093/pch/17.2.81
- Meredith, W. (1993). Measurement invariance, factor analysis and factorial invariance. *Psychometrika*, 58(4), 525-543. doi: 10.1007/BF02294825
- Meyer, A., Kegley, M. ve Klein, D. N. (2022). Overprotective parenting mediates the relationship between early childhood ADHD and anxiety symptoms: Evidence from a cross-sectional and longitudinal study. *Journal of Attention Disorders*, 26(2), 319-327. doi: 10.1177/1087054720978552
- Önder, A. ve Gülay, H. (2009). Reliability and validity of Parenting Styles & Dimensions Questionnaire. *Procedia Social and Behavioral Sciences* 1, 508-514. doi: 10.1016/j.sbspro.2009.01.092
- Öner, N. (2008). *Türkiye’de kullanılan psikolojik testlerden örnekler: Bir başvuru kaynağı* (Genişletilmiş 2. baskı). Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Özen-Altınkaynak, Ş. ve Akman, B. (2019). Okul öncesi dönemdeki çocukların okula uyum becerilerine anne baba tutumlarının etkisi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 30(1), 19-36. doi: 10.33417/tsh.516679
- Özyürek, A. (2017a). Okul öncesi çocuğa sahip anne-babalara yönelik “Çocuk Yetiştirmeye İlişkin Anne-Baba Görüşleri Ölçeği” ve “Anne-Baba Tutum Ölçeği” geliştirme çalışması. *Uluslararası*

- Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 2(1), 26-38.
- Özyürek, A. (2017b). İlkokul dönemi çocuğa sahip anne-babalara yönelik "Eşlerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarını Değerlendirme Ölçeği" geliştirme çalışması. H. Yalap (Ed.), *1.Uluslararası İpekyolu Akademik Çalışmalar Sempozyumu (ISSAS) Bildiri Tam Metin Kitabı* içinde (s. 39-45). Nevşehir.
- Özyürek, A. (2018). Anne-baba çocuk yetiştirme tutumları ve üç farklı ölçek geliştirme çalışması. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 22(2), 659-676.
- Parlak, A. G. (2020). *Ebeveynin bağlanma biçimi ile ebeveyn tutumu arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İnönü Üniversitesi.
- Paterson, G. ve Sanson, A. (1999). The association of behavioural adjustment to temperament, parenting and family characteristics among 5-year-old children. *Social Development*, 8(3), 293-309. doi: 10.1111/1467-9507.00097
- Pinquart, M. (2016). Associations of parenting styles and dimensions with academic achievement in children and adolescents: A meta-analysis. *Educational Psychology Review*, 28(3), 475-493. doi: 10.1007/s10648-015-9338-y
- Pinquart, M. ve Fischer, A. (2022). Associations of parenting styles with moral reasoning in children and adolescents: A meta-analysis. *Journal of Moral Education*, 51(4), 463-476. doi: 10.1080/03057240.2021.1933401
- Reed, K., Duncan, J. M., Lucier-Greer, M., Fixelle, C. ve Ferraro, A. J. (2016). Helicopter parenting and emerging adult self-efficacy: Implications for mental and physical health. *Journal of Child and Family Studies*, 25, 3136-3149. doi: 10.1007/s10826-016-0466-x
- Robinson, C. C., Mandlco, B., Olsen, S. F. ve Hart, C. H. (2001). The parenting styles and dimensions questionnaire (PSDQ). B. F. Perlmutter, J. Toulaitos, ve G. W. Holden (Ed.), *Handbook of family measurement techniques: Vol. 3. Instruments & index* (1. baskı) içinde (s. 319 - 321). Sage.
- Rosseel, Y., Jorgensen, T. D., Rockwood, N., Oberski, D., Byrnes, J. Vanbrabant, L., Savalei, V., Merkle, E., Hallquist, M., Rhemtulla, M., Katsikatsou, M., Barendse, M., Scharf, F. ve Du, H. (2018). *Lavaan: Latent Variable Analysis*. [R package]. <https://cran.r-project.org/package=lavaan>
- Sabat, C., Burke, M. M. ve Arango, P. (2021). Parental styles and attitudes of fathers of children and adolescents with intellectual disability: Do parental styles and attitudes impact children's adaptive behaviour? *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*, 34, 1431-1441. doi: 10.1111/jar.12885
- Sağlam, M. ve Ünal, M. (2019). Investigating the correlation of parental attitudes with eating behaviours of children in the early childhood period. *Research in Pedagogy*, 9(2), 151-166. doi: 10.17810/2015.98
- Sahithya, B. R., Manohari, S. M. ve Vijaya, R. (2019). Parenting styles and its impact on children – A cross cultural review with a focus on India. *Mental Health, Religion & Culture*, 22(4), 357-383. doi: 10.1080/13674676.2019.1594178
- Schaefer, E. S. ve Bell, R. Q. (1958). Development of a parental attitude research instrument. *Child Development*, 29, 339-361. doi: 10.2307/1126348
- Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H. ve Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research Online*, 8(2), 23-74.
- Schiffrin, H. H. ve Liss, M. (2017). The effects of helicopter parenting on academic motivation. *Journal of Child and Family Studies*, 26, 1472-1480. doi: 10.1007/s10826-017-0658-z
- Schiffrin, H. H., Liss, M., Miles-McLean, H., Geary, K. A., Erchull, M. J. ve Tashner, T. (2014). Helping or hovering? The effects of helicopter parenting on college students' well-being. *Journal of Child*

- and Family Studies*, 23, 548-557. doi: 10.1007/s10826-013-9716-3
- Segrin, C., Woszidlo, A., Givertz, M., Bauer, A. ve Taylor-Murphy, M. (2012). The association between overparenting, parent-child communication, and entitlement and adaptive traits in adult children. *Family Relations*, 61, 237-252. doi: 10.1111/j.1741-3729.2011.00689.x
- Sevgili, S. (2021). *Okul öncesi dönem çocuklarında ebeveyn tutumu ile duyuşal profilin ilişkisinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Smetana, J. G., Robinson, J. ve Rote, W. M. (2015). Socialization in adolescence. J. E. Grusec ve P. D. Hastings (Ed.), *Handbook of socialization theory and research* (2. baskı) içinde (s. 60-84). The Guilford Press.
- Sümer, N., Gündoğdu-Aktürk, E. ve Helvacı, E. (2010). Anne-baba tutum ve davranışlarının psikolojik etkileri: Türkiye’de yapılan çalışmalara toplu bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(25), 42-59.
- Sümer, N. ve Güngör, D. (1999). Çocuk yetiştirme stillerinin bağlanma stilleri, benlik değerlendirmeleri ve yakın ilişkiler üzerindeki etkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(44), 35-58.
- Sümer, N. ve Şendağ, M. A. (2009). Orta çocukluk döneminde ebeveynlere bağlanma, benlik algısı ve kaygı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63), 86-101.
- Şenol, F. B. ve Karaca, N. H. (2020). Okul öncesi dönem çocuklarının benlik kavramı ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 54, 01-19. doi: 10.21764/mauefd.606614
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2007). Multivariate normality. *Using multivariate statistics*, (6. Baskı) içinde (s. 253). Pearson.
- Taner-Derman, M., Türen, Ş. ve Buntürk, T. (2020). Okul öncesi çocukların empati bölümleri ile annelerinin ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 4(3), 336-368. doi: 10.24130/eccd-jecs.1967202042188
- The jamovi project (2019). *Jamovi*. (Version 1.0) [Computer Software]. <https://www.jamovi.org>
- Timpano, K. R., Carbonella, J. Y., Keough, M. E., Abramowitz, J. ve Schmidt, N. B. (2015). Anxiety sensitivity: An examination of the relationship with authoritarian, authoritative, and permissive parental styles. *Journal of Cognitive Psychotherapy*, 29(2), 95-105. doi: 10.1891/0889-8391.29.2.95
- Torun, A. (1989). *A preliminary form of a scale on mother attitudes toward highly competitive school entrance exams for fifth grade students* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Boğaziçi Üniversitesi.
- Uykan, E. ve Akkaynak, M. (2019). Ebeveyn tutumları ile çocukların öz düzenlemeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 6(3), 1620-1644.
- Van Der Horst, K. ve Sleddens, E. F. C. (2017). Parenting styles, feeding styles and foodrelated parenting practices in relation to toddlers’ eating styles: A cluster-analytic approach. *Plos One*, 12(5), 1-16. doi: 10.1371/journal.pone.0178149
- Van Petegem, S., Antonietti, J-P., Nunes, C. E., Kins, E. ve Soenens, B. (2020). The relationship between maternal overprotection, adolescent internalizing and externalizing problems, and psychological need frustration: A multi-informant study using response surface analysis. *Journal of Youth and Adolescence*, 49, 162-177. doi: 10.1007/s10964-019-01126-8
- Vasquez, A. C., Patall, E. A., Fong, C. J., Corrigan, A. S. ve Pine L. (2016). Parent autonomy support, academic achievement, and psychosocial functioning: A meta-analysis of research. *Educational Psychology Review*, 28, 605-644. doi: 10.1007/s10648-015-9329-z
- Widaman, K. F. ve Reise, S. P. (1997). Exploring the measurement invariance of psychological instruments: Applications in the substance use domain. K. J. Bryant, M. Windle ve S. G. West (Ed.), *The science of prevention: Methodological advances from alcohol and substance abuse research* içinde (s. 281-324). American Psychological Association.

- Wong, T. K., Konishi, C. ve Kong, X. (2021). Parenting and prosocial behaviors: A meta-analysis. *Social Development*, 30(2), 343-373. doi:10.1111/sode.12633
- Wu, A. D., Li, Z. ve Zumbo, B. D. (2007). Decoding the meaning of factorial invariance and updating the practice of multi-group confirmatory factor analysis: A demonstration with TIMSS data. *Practical Assessment, Research, and Evaluation*, 12(1), 3. doi: 10.7275/mhqa-cd89
- Yağmurlu, B. ve Sanson, A. (2009). Parenting and temperament as predictors of prosocial behaviour in Australian and Turkish Australian children. *Australian Journal of Psychology*, 61(2), 77-88. doi: 10.1080/00049530802001338
- Yıldız, D. ve Yalçın, S. S. (2023). Change in screen time of preschool children according to parental attitudes during the COVID-19 pandemic with an online survey. *International Journal of Environmental Health Research*. 14, 1-10. doi: 10.1080/09603123.2023.2179027
- Yıldızbaş, C. E. ve Şahin-Sak, İ. T. (2020). Okul öncesi dönem çocuklarının saldırganlık yönelimleri ile ebeveynlerinin anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 64-92.
- Yılmaz, A. (1999). Çocuk yetiştirme tutumları: Kuramsal yaklaşımlar ve görgül çalışmalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 1(3), 99-118.
- Yılmaz, A. (2000). Anne-baba tutum ölçeğinin güvenirlik ve geçerlik çalışması. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 7(3), 160-173. doi: 10.2307/1131151